

244 řeč byla řeč Faidra Pythokleova, občana z Myrrinuntu; ale ta, kterou hodlám pronést, je Stesichorova, syna Eufemova, z Himery. Má pak znít takto:

„Není pravdivá řeč, která tvrdí, že má-li někdo milovníka, musí spíše vyhovovat nemilujícímu, a to z toho důvodu, že onen sílí, tento však je zdravé myslí. Kdyby totiž tomu bylo jednoduše tak, že šílenost je něco zlého, byl by ten důvod správný; ve skutečnosti však se nám dostává působením šílenosti největších dober, je-li ovšem dáována darem božím. Neboť i věšt-kyně v Delfách i kněžky v Dodoně v šílení vykonaly pro Helladu, v soukromém i veřejném životě, mnoho do-berho, avšak při zdravém rozumu málo nebo nic; a kdy- bychom mluvili o Sibiyle i o jiných, kteří ve věsteckém nadchnutí svými předpověďmi mnoha lidem mnoho dobře zařídili pro budoucí čas, širili bychom řeč o vě- cech každému zřejmých. Avšak na toto svědeckví je záhodno poukázat, že i za starých časů ti, kteří stano- vili jména, nepokládali šílenost, *manian*, za něco oškli- vého ani za potupu; nebyli by totiž vpleti právě toto jméno do překrásného umění, kterým se posuzuje bu- doucnost, a nebyli by je nazvali *maniké*. Naopak sou- díce o ní, že je to věc krásná, kdykoli vzniká božím údělem, v tom přesvědčení jí dali to jméno, ale lidé ny- nější doby nevkusně do něho vložili hlásku *t* a nazvali to věstecké umění *mantiké*. Vždyť i ten způsob hledání budoucnosti, kterého užívají věšci rozumoví, pro- střednictvím ptáků a jiných znamení, pojmenovali *oionōstiké*, protože z činnosti myslí poskytují lidskému mínění (*oíēsis*) rozum (*nōn*) a vědomost (*historian*), ale nyní v nové době nazývají ten způsob *oionōstiké*, chtějíce tím dlouhým *ó* dodat tomu slovu velikoleposti. Nuže, oč je prosté věstectví (*mantiké*) dokonalejší a

váženější nad ptakopravectví (*oionōstiké*), i jménem i věcí samou, o tolik je podle svědeckví starých krás- nější šílenost, která je z boha, nad rozumnost vzniká- jící u lidí. Také při nemocech a svrchovaných útrapách, které lpějí na některých rodech pro staré hněvy od- někud vzniklé, našla vzniklá prorocká šílenost, jež se utekla k modlitbám a božím službám, zproštění pro ty, kterým se ho mělo dostati; nabyví tam očíst a zsvě- covacích obřadů spasila toho, kdo jí byl účasten, pro přítomnou i pro potomní dobu tím, že našla za správně šilicího a posedlého vysvobození z přítomných útrap. Třetí pak je posedlost a šílenost pocházející od ²⁴⁵ Mus; ta zachvacuje duši něžnou a nepřístupnou všed- nosti, probouzí ji a do vytržení uvádí pro písně i jiné básnické tvoření a vyzdobuje nesčíslné činy předků vychovává potomky; kdokoli však přijde ke dveřím básnickým bez šílení od Mus, jsa přesvědčen, že bude dobrým básníkem již pouhou znalostí umění, je sám nedokonalejší a také básnické dílo rozumného zanikne před dílem šilicích.

Tolik a ještě více ti mohu uvést krásných výkonů šílenosti vznikající od bohů. Proto se té věci samé ne- bojme a žádná řeč nás neznepokojí naháněním stra- chu, že je třeba při volbě přítele dávat přednost rozum- němu před vzrušeným; ale ať si odnese vítěznou od- měnu, jestliže dokáže kromě tohoto i to, že láska není posílána od bohů k prospěchu milujícímu i milova- němu. My pak musíme zase dokázat opak, že takováto šílenost je dáována od bohů k největšímu štěstí; ten dů- kaz ovšem mudráky nepřesvědčí, ale moudré přesvědčí. Jest tedy nejprve třeba poznati pravdu o přirozenosti božské a lidské duše pozorováním jejich stavů i vý- konů; počátek důkazu je tento.

Platon: Timaios, p. 78. Frankrijk, Leiden 1948

Veškerá duše je nesmrtelná. Neboť co se stále pohybuje, je nesmrtelné; co však pohybuje něčím jiným a jest pohybováno od něčeho jiného, to má ustání pohybu a tím i ustání života. Jediné to, co pohybuje samo sebe, nikdy se nepřestává pohybovat, protože neopouští samo sebe, nýbrž toto jest i všem jiným věcem, které se pohybují, zdrojem a počátkem pohybu. Počátek však je bez vzniku. Neboť všechno, co vzniká, musí vznikati z počátku, ale on sám nevzniká z ničeho; neboť kdyby počátek z něčeho vznikal, již by to nevznikal počátek. Když pak je bez vzniku, musí být i bez zániku. Vždyť kdyby zahynul počátek, nikdy ani sám z něčeho nevznikne ani nic jiného z něho, jestliže mají všechny věci vznikati z počátku. Takto tedy je počátkem pohybu to, co pohybuje samo sebe. Toto pak nemůže ani zanikati ani vznikati, sice by musilo veškeré nebo i veškerá země spadnouti v jedno a zastavit se a již by neměly odkud znova dostati pohyb a vznik. Když pak se ukázalo nesmrtelným, co se pohybuje samo od sebe, nebudeme se ostýchatí říci, že právě to je podstata a smysl duše. Neboť každé tělo, kterému se dostává pohybu zvenku, je bezduché, kterému však zevnitř, samému ze sebe, oduševněné, protože toto je přirozenost duše; je-li však tomu tak, že není nic jiného, co by pohybovalo samo sebe, než duše, pak je nutné duše jsoucno nevzniklé a nesmrtelné.

²⁴⁶ Nuže o její nesmrtelnosti dost; o její pak způsobě jest promluvíti taktó. Jaké to je jsoucno, je veskrze věc božského a dlouhého výkladu, ale čemu se podobá, na to stačí výklad lidský a kratší; mluvíme tedy tímto způsobem. Dejme tomu tedy, že se podobá srostlině okřídleného spřežení a vozataje. A tu koně i vozatajové bohů jsou všichni sami dobří i dobrého původu, ale

u ostatních je to smíšeno. Za prvé u nás vůdce řídí dvojspřeží, dále jeden z koní je u něho krásný a dobrý a také z takového rodu, druhý však je z opačného rodu a opačných vlastností; tu pak je řízení u nás nutné nesnadné a trapné. A pokusme se pověděti, jakým způsobem vznikly názvy živok smrtelný a nesmrtelný. Veškerá duše pečuje o to, co je bezduché, a obchází po veškerém světě, hned v té, hned v jiné podobě. Tu je-li dokonalá a okřídlená, vznáší se ve výšinách a pobývá v celém vesmíru, avšak ta, která ztratila peruti, padá, až se zachytí něčeho pevného; tam se ubytuje, uchopivši zemité tělo, jež se pak zdánlivě samo pohybuje působením její síly, a to celé spojení, duše a pevné tělo, bylo nazváno „živok“ a dostalo přijmení „smrtelný“; avšak pojem živoka nesmrtelného nevznikl ze žádného rozumového úsudku, nýbrž vytvořujeme si boha, jehož jsme ani neviděli, ani dostatečně myslí nepojali, jaké hosi živoka nesmrtelného, majícího duši, majícího i tělo, u něhož však jsou tyto složky srostlé pro všechny čas. Ale tyto věci ať se mají tak, jak je bohu mílo, a tak ať se o nich mluví; avšak vezměme příčinu té ztráty peruti, pro kterou s duše opadávají. Jest pak asi takováto.

Síla peruti svou přirozeností vznáší, co je těžké, vzhůru a dováží to tam, kde bydlí rod bohů. Má pak asi ze všech tělesných věcí nejvíce společenství s tím, co je božské; božské je krásné, moudré, dobré a má všechny takové vlastnosti; těmito pak věcmi se opeření duše nejvíce živí a nabývá z nich vzrůstu, kdežto tím, co je ošklivé a zlé, a jinými opačnými věcmi hyne a je ničeno. A tu veliký vůdce na nebi Zeus, řídě okřídlený vůz, jede první, všechno pořádaje a o všechno se staraje; za ním pak následuje vojsko bohů a daimonů,

sporádané v jedenáct oddílů. Zůstává totiž jediná Hestia v domě bohů; ostatní pak bozi, kteří jsou zařadí do počtu dvanácti, jedou v čele podle pořadí, jak byl každý zařáden. Tu pak je mnoho vzácných po-
 divaných a cest uvnitř nebes, kterými jezdí rod bla-
 žených bohů, při čemž každý z nich dělá své dílo, a za-
 ním následuje, kdo kdy chce a může; neboť závist ne-
 má místo uvnitř božského sboru. Kdyžkoli pak jdou
 k hostině a kvasu, ubírají se strnou cestou vzhůru
 k vrcholu nebeské klenby; tam pak vozy bohů jedou
 snadno, jsouce rovnovážně dobře řízeny, ale ty ostatní
 ztěžka, neboť je svažuje ten špatnosti účastný kůň,
 u kterého z vozačů nebyl dobře vychován, klesaje a
 tíhna k zemi. Tu pak nastává duši svrchovaný svízel
 a zápas. Duše zvané nesmrtečné, když se octnou na
 vrcholu, projedou ven a stanou na hřbetu světa; jak
 se tam zastaví, otáčení nebes je vozí dokola s sebou a
 ony se dívají na věci vně světa.

Ta nadsvětní místa dosud žádný z našich básníků
 neopěvoval, jak by zasloužila, ani nikdy nebude opěvo-
 vat. Má se to s nimi takto — musím se totiž odvážit
 povědět pravdu, zvláště když mluvím o pravdě —
 tento prostor zaujímá bezbarvá, beztvará a nehmata-
 telná jsoucnost vskutku jsoucí, viditelná jedinému ří-
 dící duše rozumu, k níž se vztahuje pojem pravdivého
 vědění. Protože se pak mysl boha i veškeré duše, které
 na tom záleží, aby dostala, co jí patří, živí rozumem a
 čistým věděním, proto se raduje, když po čase spatří
 to, co jest, a pohlížejíc na pravdivé věci, sytí se a má
 se dobře, až ji otáčivý pohyb kruhem donese na totéž
 místo. A na té okružní cestě vidí samu spravedlnost,
 vidí i rozumnost, vidí i vědění, ne to, které je spojeno
 s děním, ani to, které je jiné při každém ze jsoucen, od

nás nyní tak nazývaných, nýbrž to vědění, které je
 v tom, co je vskutku jsoucí; a když spatří takto i ostat-
 ní skutečná jsoucna a užije té hostiny, sestoupí opět
 do vnitřa světa a přijde domů. Když pak tam přijde,
 vozač postaví koně ke žlabu, předhodí jim ambrosii
 a k ní jim dá za nápoj nektar.

A to je život bohů; co se týče ostatních duší, ta,
 která nejlépe následuje boha a jemu se připodobní, po-
 zdvihne hlavu svého vozače do většího prostoru a
 spolu s bohem projede ten okruh, znepokojeována jsouc
 od koní a jen stěží mohouc uvidět jsoucna; jiná pak
 časem ji zdvihne, časem se spustí dolů a pro násilné
 počínání koní některá jsoucna uvidí, jiná ne. Ostatní
 duše dychtí sice všechny po tom, co je nahoře, a ná-
 sledují, ale nemožou tam a tu konají spolu tu okružní
 cestu jsouce ponořeny dolů, šlapají po sobě vespolek
 a do sebe vrážejí, pokoušejí se dostatí jedna před dru-
 hou. Tu vzniká nesmírný hluk, zápas a lopotení, při
 čemž se vinou špatných vozačů mnoho zmrzačují,
 mnohým pak je zraženo mnoho peří; a všechny přes
 to, že vynakládají velkou námahu, odcházejí neúčastny
 podívané na jsoucno a po odchodu se nasyeují pouhým
 míněním. A příčinou onoho velikého usilování uvidět,
 kde je rovina pravdy, je to, že z tamější louky pochází
 pastva příhodná pro nejlepší složku duše a tím že se
 živí ústroj perutí, kterou je duše nadnášena. A tento
 jest zákon Adrasteiin. Která duše jako průvodkyně
 boha uvidí něco z pravdivých věcí, budíž až do druhého
 kruhu prostá obtíž, a bude-li moci dělati to stále,
 budíž stále prostá pohroma; avšak když nemožouc po-
 stačiti neuvidí a nějakou shodou okolností se naplní
 zapomenutím a špatností a tak se zatíží, zatížena pak
 pozbude perutí a padne k zemi, tehdy — tak jest zá-

Remeris

kon — nemá být tato duše vsazena při prvním zrození do žádného zvířecího tvora, nýbrž ta, která uviděla nejvíce, má být vsazena do zárodku budoucího filosofa, milovníka moudrosti, nebo milovníka krásy nebo něžného služebníka Mus a Erota, druhá do zákonného krále nebo válečníka a vladaře, třetí do politika nebo nějakého hospodáře a peněžníka, čtvrtá do gymnastika milovného námah nebo do někomu, kdo se bude zabývatí léčením těla, pátá povede nějaký život věštecký nebo zasvěcovatelský; šesté se hodí člověk básnivý nebo někdo jiný z těch, kdo se zabývají napodobováním, sedmé řemeslník nebo rolník, osmé sofista nebo demagog, deváté tyran. A kdo u těchto všech prožije svůj život spravedlivě, nabývá lepšího údělu, kdo nespravedlivě, horšího; neboť do téhož stavu, z kterého každá duše přišla, se nevrací v deseti tisíci letech — před touto dobou se totiž neopeřuje — kromě 249 duše toho, kdo nezálučně filosofoval neb filosoficky miloval; tyto v třetím tisíciletém kruhu, jestliže si zvolí třikrát za sebou takovýto život, nabudou takto peruti a v třítisícím roce odcházejí. Ostatní však, když skončí první život, jsou postaveny před soud a po soudu jedny přijdou do podzemních káznic a tam pykají tresty, druhé pak jsou Spravedlností vyneseny na jakési místo na nebi a tam tráví život způsobem hodným toho života, který prožily v lidské podobě. Po tisíci letech jedny i druhé přicházejí k losování a volbě druhého života a tu si každá volí, který chce; tu přichází lidská duše i do života zvířete a ze zvířete se vrací, kdo byl kdysi člověkem, zase do člověka. Neboť do této podoby se nedostane ta duše, která nikdy neviděla pravdu. Člověk totiž musí poznávatí podle tak řečeného *eidos*, pojmového druhu, jenž vychází z mno-

ha vjemů a je rozumovým myšlením sbírán v jednotu; toto pak jest vzpomínání na ona jsoucna, která kdysi uviděla naše duše, když konala cestu spolu s bohem, když se povznese nad ty věci, o kterých nyní říkáme, že jsou, a pozdvihla hlavu k skutečnému jsoucnu. Proto tedy náležitě nabývá peruti jediné mysl filosofova; neboť ta jest svou pamětí podle možnosti stále u oněch jsoucnen, u kterých je bůh, jenž proto je božský. Zachází-li pak muž správně s takovýmito vzpomínkami a je stále zasvěcován dokonalými způsoby zasvěcování, stává se vskutku dokonalým, on jediný; protože se však straní lidských zájmů a stýká se s tím, co je božské, je kárán od lidí, jako by byl pomatený, ale lidem je skryto, že má v sobě boha.

Tak se tedy celá řeč dostala sem k výkladu o čtvrté šílenosti — to je ta, kdykoli někdo vidá pozemskou krásu a vzpomínaje si na tu pravdivou nabývá peruti a při tom opeřování se snaží vzletnouti, ale nemůže a tu jako pták hledí vzhůru a o věci dole se nestará a proto je obviňován, že si vede šíleně — toto ze všech božských vytržení je nejlepší a nejlepšího původu i pro toho, kdo jím je zachvácen, i pro toho, kdo v něm má podíl; a ten, kdo miluje krásno a je účasten této šílenosti, nazývá se milovníkem. Neboť jak bylo řečeno, každá lidská duše přirozeností samou spatřila jsoucna, sice by nebyla přišla do tohoto života; avšak vzpomínání si podle těchto věcí zde na ona jsoucna není každé snadno, ani těm, které jen krátce tehdy uviděly, co tam je, ani těm, které po pádu sem měly to neštěstí, že se působením některých styků obrátily k nespravedlnosti a jsou stíženy zapomenutím na ty svaté věci, které tehdy uviděly. Tak jich zbývá jen několik málo, které mají dostatečnou sílu paměti; a tyto, kdykoli uvidí

nějakou napodobeninu tamějších jsoucen, jsou vzrušeny a již nejsou své, ale nevědí, co je ten stav, protože to nedovedou náležitě rozpoznati. A tu pokud jde o spravedlnost, rozumnost a všechny jiné duším cenné věci, u těch není žádná záře na jejich zdejším napodobeninách, nýbrž k jejich obrazům přistupují jen němnozí lidé, a to jen stěží prostřednictvím slabých smyslů, a dívají se na rod toho, co je vypodobněno. Avšak krásu bylo tehdy vidět zářící, když spolu se šťastným průvodem — při němž jsme my následovali Dia, jiní jiného boha — duše uviděly blažené vidění a podívání a byly zasvěcovány zasvěcováním, které slouží nazvati ze všech nejblaženějším; to jsme slavili, sami jsouce celiství a prosti utrpení, která nás v pozdějším čase čekala, a celistvá, jednoduchá, nechvějná a šťastná byla i ta zjevení, v která jsme byli uváděni a na která jsme se dívali v čisté záři, jsouce čisti a neznamenáni tím, co s sebou nyní nosíme a co jmenujeme tělem, jsouce k němu připoutáni na způsob škeble.

Nuže toto budíž darováno vzpomínce, pro niž jsme z touhy po tom, co tehdy bylo, nyní mluvili poněkud obsírněji; avšak co se týče krásy, ta, jak jsme řekli, zářila mezi oněmi jsoucný, a když jsme přišli sem, potíhli jsme ji nejjasnějším z našich smyslů, nejjasněji se třpytící. Neboť zrak jest z našich tělesných smyslů nejbystřejší, ale moudrost jím nevidíme — byly by to hrozné lásky, které by vzbuzovala, kdyby dávala nějaký takový jasný svůj obraz, vcházející do zraku, a podobně ostatní věci hodné milování; takto jediná krása dostala tento úděl, že je nejpatrnější a nejmilostnější. Tu pak kdo není nově zasvěcen nebo kdo je zkažen, nespěje rychle odsud tam ke kráse samé, když se dívá na zdejší věc podle ní pojmenovanou, a proto při

tom pohledu nepocítuje úcty, nýbrž poddáv se rozkoši po způsobu čtvernožce chce se pářit a plodit děti a přátelé se s bujností, nebojí se ani se nestydí honit se za rozkoši i proti přirozenosti. Ale kdo byl nedávno zasvěcen, kdo mnoho užil tehdejší podivané, kdykoli uvidí božský obličej, dobře vypodobňující krásu, nebo nějaký takový útvar těla, nejprve se zachvěje a obejde ho cosi z tehdejších hrůz, potom dívaje se na ten zjev uctívá jej jako boha, a kdyby se nebál zdání přílišné sílenosti, obětoval by svému miláčku jako soše a bohu. Když jej uvidí, tu jako z hrůzy v něm nastane proměna, zachvátí ho pot a nezvyklé horko; přijav totiž očima výron krásy, jímž se zavlažuje ústrojí peruti, zahřeje se, a když se zahřeje, roztaží obaly kolem puků, které byly dříve tvrdostí sevřeny a bránily pučení, ale když nastal příliv potravy, brky peří nabobtnají a vyrazí z kořenů po celém povrchu duše; byla totiž dříve všecka opeřena. A při tom celá vře a vyráží, a jako vzniká dětem bolest, když jim rostou zuby, svrbění a píchání v dásních, tutěž bolest cítí duše toho, komu počíná narůstat peří; vře a má píchání a svrbění, vyrážejíc peruti. Tu, když se dívá na mladistvou krásu a přijímajíc částěčky, *meré*, odtamtud přicházející a plynoucí — jež se proto nazývají *himeros*, touha — zavlažuje se a zahrívá, okřívá od bolesti a má radost; kdykoli se však vzdálí a zaschne, ústí průchodů, kudy vyráží peří, se sevrkají, zavrou a zamykají puky peří, a ty pak, jsouce spolu s touhou uvnitř uzamčeny, vyskakují jako tepny, každý dotírá na svůj průchod, takže duše, jsouc všecka kolem dokola bodána, je rozčleněna a cítí bolest, ale přitom naopak zase se raduje, protože má vzpomínku na krásný zjev. Ze směsi obou těch pocitů je poplašena podivností toho stavu a nevědouc si

radý zuří a šíleností jata ani nemůže v noci spát ani ve dne vydržet na jednom místě, nýbrž běhá s touhou tam, kde myslí, že uvidí toho, kdo má tu krásu; když pak jej uvidí a přijme do sebe přítok té milostné touhy, uvolní průchody tehdy ucpané, oddechne si, přestane cítit bodání a bolesti a okouší tu zase v přítomné chvíli ^{25.2} nejsladší rozkoš. Proto se odsud dobrovolně nevzdaluje a nikdo jí není dražší než ta krása, zapomíná na rodiče, na bratry i na všechny druhy, nic si z toho nedělá, když jmení zanedbáváním hymne, pohrdne všemi záslahami o zákonitosti a slušnosti, jimiž se předtím vychloubala, a je hotova sloužit i lhati, kdekoli by jí nechali co nejbliže u její touhy; neboť kromě toho, že má úctu k člověku majícímu krásu, nalezla jediného lékaře největších útrap. Tento pak stav, krásný hocha, ty, ke kterému pronášim svou řeč, jmenují lidé erótem, láskou, avšak až uslyšíš, jak jej nazývají bozi, bezpochyby se při svém mládí zasměješ. Uvádějí, myslím, někteří z homérovců ze zastrčené básně dva verše na Erota, z nichž je druhý velmi bujný a ne příliš pořádný; pějí pak takto:

*lidé smrtelných plémě mu říká létavý Eros,
bozi však Pteros jej zvou, to pro sílu rostící peří.*

Těmto je ovšem možno věřiti, a možno i nevěřiti; přece však příčina stavu milujících je právě toto.

Nuže, byl-li zachvácený jedním z průvodců Diových, může nésti těžší břímě křídlojmenného; kteří však jsou služebníci Areovi a s ním konali tu objížďku, kdykoli jsou postiženi od Erota a domnívají se, že se jim od milovaného činí nějaká křivda, mají chuť vraždit a jsou hotovi zabít i sebe i své miláčky. A takto každý

žije, dokud je neporušen a žije první zrození na tomto světě, podle toho boha, jehož byl průvodcem, při čemž ho jak možno cí a napodobuje, a tímto způsobem obcuje i s milovanými i s ostatními lidmi a tak se k nim chová. Svou lásku si vybírá mezi krásnými každý podle své povahy, a jako by to byl pro něho bůh, vytváří si jej a zdobí sochu, aby jej uctíval a posvátnými úkony oslavoval. A tu průvodci Diovi hledí, aby jejich milovaní byl *dios*, jasný, svou duší; zkoumají tedy, je-li člověk nadaný pro filosofii a vůdcovství, a když ho naleznou a do něho se zamilují, dělají všechno, aby něčím takovým byl. Jestliže tedy nejsou již od dřívější oddání té činnosti, tehdy se do ní dají; učí se, kde čemu mohou, i sami dobývají poznatků, hledíce pak naléztí sami u sebe přirozenou povahu svého boha, docházejí úspěchu silnou nutností dívat se na svého boha. Dotýkájce se ho vzpomínáním, v božském vytržení přijímají z něho zvyky a činnosti, pokud je člověk možno nabyti podílu boha; a pokládajce milovaného za příčinu těchto věcí mají ho ještě více rádi, a co čerpají z Dia jako bakahtanky, to vlévají do duše milovaného a tak jej činí co možno nejpodobnějším svému bohu. Kteří pak zase byli v průvodu Heřině, hledají povahu královskou, a když ji naleznou, dělají s ní všechno totéž. Průvodci Apollonovi a tak každého z bohů, řídíce se vzorem svého boha, hledí, aby jejich miláček měl také takovou povahu, a když ho získají, svým vlastním napodobováním boha i tím, že působí na svého miláčka a dávají mu směr, vedou ho, pokud je každému možno, k činnosti a k podobě onoho boha; při tom si nepočínají vůči svému miláčku se závisti ani s nedůstojnou nepřízní, nýbrž jednájí tak, že se pokoušejí co nejvíce ho přivéstí úplně k úplné podobnosti

Že tu nic nezáleží na tom, čte-li se některý jeho verš jako první nebo jako poslední, to asi pozorujes.

Faidr. Posmíváš se naší řeči, Sokrate.

Sokr. Nuže tedy, nechme ji být, aby ses ty nemrzl — ačkoli se mi zdá, že má mnoho příkladných stránek, ke kterým by leckomu prospívalo přihlížet, jen kdyby se příliš nesnažil je napodobovati — a pojďme k těm druhým řečem. Bylo totiž, jak se mi zdá, u nich cosi, nač by se měli podívat, kdo chtějí konat zkoumání o řečech.

265 *Faidr.* Co to myslíš?

Sokr. Byly patrně jedna druhé opakem; neboť jedna tvrdila, že se má vyhovovat milujícímu, a druhá, že nemilujícímu.

Faidr. A tvrdily to velmi rázně.

Sokr. Myslíš jsem, že řekneš pravé slovo, že šílené; vždyť to právě je to, co hledaly. Pravili jsme totiž, že je láska jakási šílenost, ano?

Faidr. Ano.

Sokr. Šílenosti pak že jsou dva druhy, jedna, která vzniká z lidských nemocí, druhá, která vzniká božským odlučováním od obyčejných pravidel.

Faidr. Ovšemže.

Sokr. Tu božskou jsme rozdělili na čtyři části, náležící bohům, a věstecké nadšení jsme přidělili Apolonovi, Dionysovi zasvěcovací, Musám zase básnické, čtvrté pak Afrodité a Erotovi; o erotické šílenosti jsme řekli, že je nejlepší. A když jsme, nevím už jak, vypodobňovali erotický stav — přitom jsme se snad dotýkali něčeho pravdivého, ale také asi zabíhali jinam — a vytvořili jsme ze směsí řeč ne veskrze nepřesvědčivou, připojili jsme, Faidre, v mírné a zbožné

hravosti jakýsi mytický hymnos na mého i tvého pána Erota, dohlížitele na krásné hochy.

Faidr. A věru, mně to nebylo nepřijemno poslechnout.

Sokr. Nuže, vezměme odtamtud toto poučení, jak mohla řeč přejíti od hany k chválení.

Faidr. Jak to tedy myslíš?

Sokr. Mně se zdá, že jedna část těch řečí byla vskutku jen sehraná hra; ale pokud jde o dva druhy v tom, co bylo jaksi náhodou promluveno, nebyla by nevděčná práce, kdyby někdo dovedl odborně postihnouti jejich význam.

Faidr. Kterých to?

Sokr. Za souborného nazírání uvádět v jednu způsobu věci porůznu rozptýlené, aby vymezováním každého pojmu činil jasným, o čem by po každé chtěl počítovat. Tak na příklad co se týče nynějších výkladů o Erotu — když bylo vymezeno, co Eros jest — ať už to bylo řečeno dobře nebo špatně, aspoň tím nabyla řeč možnosti pronéstí výrok jasný a sám se sebou shodný.

Faidr. A který myslíš, Sokrate, ten druhý druh?

Sokr. Býti schopen zase naopak rozdělovat podle pojmových druhů na přirozené členy a snažit se nezlomit při tom žádnou část po způsobu špatného kuchaře. Naopak je třeba si počínati, jako právě si počínaly ty dvě řeči; pojal nerozumnost myslí jako jeden společný pojmový druh, ale jako z jednoho těla vyrůstají dvojí²⁶⁶ a stejnojmenné údy, z nichž jedny byly nazvány levé a druhé pravé, tak také o duševní úchylnosti usoudily ty řeči, že to je v nás od přirozenosti jeden druh, a tu jedna dělicí tu část nalevo neustala ji opět dělit, až tam nalezla, co by se mohlo nazývat jakousi levou láskou, a tu zcela po právu pokárala, kdežto ta druhá nás při-

Platon Faidros

265 B

Τέτταρα μέρη διελόμενοι,
μικνιπαῖον μὲν ἑπιπύριον Ἀπολλωνίου δεύτερον,
Διονύσου τελεφεπταῖον, Μουσῶν δ' αὖ τρίτον,
τέτταρτος δὲ Ἀφροδίτης καὶ Ἔρωτος ἕρωςτι-
σθῆν μωρίαὶν ἐφύδαμεν τε χρύσειον εἶναι. . .